

לשמע קול תורה – מצווה בפרשה

קדושים

אהבת הרע

בפרשתנו מופיעה מצוות אהבת הרע, המצווה שאמר עליה רבי עקיבא "זה כלל גדול בתורה"¹:

"לא תקם ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה'" (ויקרא יט, יח).

מה כלול במצווה זו? ישנן שתי גישות בראשונים.

גישה אחת מצמצמת מאוד את המצווה, ורואה בה בעיקר ציווי שלא להרע לאחרים ולא לעשות לזולתנו מה שאיננו רוצים שיעשו לנו:

לאהוב כל אחד מישראל אהבת נפש, כלומר שנחמול על ישראל ועל ממונו כמו שאדם חומל על עצמו וממונו, שנאמר (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך כמוך. ואמרו זכרונם לברכה (שבת לא, א) דעלך סני לחברך לא תעביד. ואמרו בספרא (קדושים ד, יב) אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה, כלומר שהרבה מצוות שבתורה תלויין בכך, שהאובה חבירו כנפשו לא יגנוב ממונו ולא ינאף את אשתו ולא יונה בממון ולא בדברים ולא יסיג גבולו ולא יזיק לו בשום צד. וכן כמה מצוות אחרות תלויות בזה, ידוע הדבר לכל בן דעת (ספר החינוך, רמג).

הרמב"ם מרחיב את המצווה הרבה מעבר להימנעות מלהרע – ורואה בה חיוב להיטיב לזולת:

מצות עשה של דבריהם לבקר חולים, ולנחם אבלים, ולהוציא המת, ולהכניס הכלה, וללוות האורחים, ולהתעסק בכל צרכי הקבורה, לשאת על הכתף, ולילך לפניו ולספוד ולחפור ולקבור, וכן לשמח הכלה והחתן, ולסעדם בכל צרכיהם, ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור, אף על פי שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך, **כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אתה אותן לאחרך בתורה ובמצות** (הלכות אבל א, א).

החיוב שמציג הרמב"ם תובע לכאורה מדרגה עצומה וכמעט בלתי אנושית, ולמעשה המציאות האנושית ממוקמת בנקודות שונות על גבי הציר שבין דברי בעל החינוך לדברי הרמב"ם – בהתאם לדרגתו של כל אחד ואחד.

מעניין לראות כי חכמינו זכרונם לברכה התייחסו למצווה זו הן ביחס לאנשים הקרובים ביותר זה לזה, איש ואשתו, הן ביחס לרחוקים ביותר. במסכת קידושין מובאת חובת האיש להכיר היטב את האישה המיועדת לו לפני שיישאנה, שמא בשל חוסר התאמה ביניהם לא יעלה הזיווג יפה וייגרם צער לאישה:

דאמר רב יהודה אמר רב: אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה, שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו, ורחמנא אמר: ואהבת לרעך כמוך (קידושין מא, א).

ומנגד, דין "ואהבת לרעך כמוך" חל אף ביחס לגרועים שבחברה, ואם התחייב אדם במיתת בית דין יש למעט ככל האפשר את כאבו בעת ביצוע פסק הדין:

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה, אמר קרא: ואהבת לרעך כמוך, ברור לו מיתה יפה (כתובות לז, ב).

ונראה שכלפי האנשים הרחוקים מתקיימת המצווה בהימנעות מלהרע, כדברי בעל החינוך, וככל שגדלה הקרבה כך יש להחמיר ולהוסיף טוב כדברי הרמב"ם – עד לפסגת הקרבה שבין איש לאשתו, המצווים להשתדל לקיים את המצווה כפשוטה: "ואהבת לרעך כמוך" – כמוך ממש.

שאל דוד בוצ'קו

¹ ספרא קדושים ד, יב.